

A Sukka 36
Intro
Today we will learn בע"ה of דף לו מס' סוכה
Some of the topics we will learn about include the following:
Other invalidations for an אתרוג, and the differences between
the first day of יום טוב and the rest of יום טוב

The minimum and maximum sizes for an אתרוג

A

*Other invalidations
for an אתרוג
& the difference between the 1st day
and the rest of יום טוב*

**MINIMUM & MAXIMUM
sizes for an אתרוג**

B With what the לולב bundle may be bound? AND
Why ר' יהודה says a לולב can only be bound במינו, with its own
kind?

Some of the key terms and concepts we will learn about
include:
הא לן והא להו - Literally, this is for us in בבב, and this is for them
in ארץ ישראל. There are some Halachos which apply differently
to the people of בבב, and to the people of ישראל.

B

*With what the לולב may be bound?
AND
Why ר' יהודה says a לולב
can only be bound במינו?*

הא לן והא להו

C טריפה - The תורה forbids eating the meat of an animal that was
torn. This is defined by 18 specific fatal defects. The גמרא will
compare similarities between some of these defects in an
animal to those in an אתרוג

בוסר - When grapes are at a certain early stage, they are called
בוסר. An אתרוג in this early stage is referred to as בוסר as well.

בל תוסיף - The prohibition against adding to a Mitzvah - In our
case, taking five instead of the required four species.

C

טריפה

בוסר

בל תוסיף

1 So let's review...

The Gemara continues to explain the Psulim of an אתרוג as taught in the Mishnah:

פסול - נסדק - If it was split it is Posul.

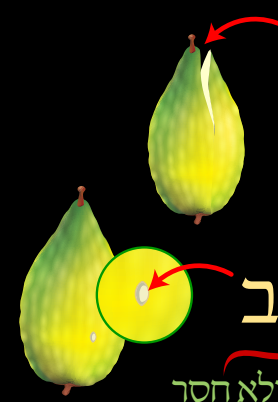
ניקב וחסר כל שהוא פסול -

If it was punctured, and part of it is now missing, it is invalid.

ניקב ולא חסר כל שהוא כשר -

If it was punctured, but no part of it was missing, it is valid.

1 Psulim of an אתרוג...

נסדק
פסול

ניקב

ולא חסר כל שהוא NO part missing כשר	וחסר כל שהוא Part IS missing פסול
---	---

2 However, even when it is not חסר,

תני עולא בר חנינא

ניקב נקב מפולש במושהו

ושאינו מפולש בכאיסר

If the hole goes all the way through, it is Posul no matter how small the hole. If it does not go through to the other side, it is only Posul if the hole is the size of an איסר coin.

2 However...

תני עולא בר חנינא
ניקב נקב

ושאינו מפולש Does not go through בכאיסר פסול	מפולש All the way through במושהו פסול
---	--

3 בעי רבא נולדו באתרוג סימני טרפה מהו

The Gemara explains this to mean if the flesh of the Esrog dissolved, but the skin and the interior that holds the seeds is still intact, is it Kosher?

The Shaila remains unresolved.

3

**בעי רבא
נולדו באתרוג סימני טרפה
מהו?**

*If the flesh of the Esrog dissolved,
but the skin and interior that holds the seeds
is still intact, is it Kosher?*

! The שאלה remains UNRESOLVED!

4 As part of this discussion the Gemara cites a Braisa which lists additional Psulim of an Esrog:
 אתרוג תפוח סרוח
 An Esrog which is bloated and decayed or rotten,
 כבוש - pickled in vinegar or mustard,
 שלוק - cooked
 These are all Posul.

The Braisa also lists כושי - as did our Mishnah, פסול, אתרוג הכושי -

4 Additional psulim of an אתרוג...
 כר"ת א:
 אתרוג...
 תפוח • סרוח • כבוש • שלוק
 Bloated • Decayed • Pickled • Cooked
 פסול
 The Gemara also lists כושי as did our Mishnah...
 אתרוג הכושי
 פסול

5 However, the Gemara cites a Braisa which states;
 כושי כשר
 דומה לכושי פסול
 Rashi explains this Braisa as follows;
 כושי is an Ethiopian Esrog, which is extremely dark green - almost black. It is kosher דאורחיה הוא - because this is usual for Esrogim grown there. However, דומה לכושי is grown elsewhere, and although it is also almost black. It is posul, הוא, - because it is an unusual Esrog in that local.

5
 כר"ת א:
 דומה לכושי
 פסול
 Grown elsewhere
 כושי
 כשר?
 Ethiopian אתרוג
 רש"י
 EXTREMELY dark green Almost black
 EXTREMELY dark green Almost black
 It's pasul פסול הוא
 UNUSUAL
 It's kosher כשר הוא
 USUAL

6 כושי answers that when our משנה and the first Braisa say כושי they mean דומה לכושי, and agree with this Braisa.

רבה אמר לא קשיא
 הא לן והא להו
 רבה answers that our משנה disqualifies even an actual כושי from Ethiopia. However, it is Posul only for them in ארץ ישראל, where it was uncommon to have Ethiopian Esrogim. However, it is Kosher for us in בבל, because they are common here.
 =====

6
 רבא אמר...
 לא קשיא
 הא לן והא להו
 EVEN ACTUAL
 אתרוג כושי
 ONLY in ארץ ישראל
 UNCOMMON
 אמר אביי...
 OUR משנה and the FIRST ברייתא
 MEAN
 דומה לכושי
 IS כשר in בבל
 COMMON

7 The Braisa continues;
 לבן ומנומר פסול
 An Esrog that is extremely pale - almost white, or spotted is Posul.
 אתרוג כדור פסול
 If it is round like a ball, it's Posul.
 ויש אומרים אף התיום
 Some add that if it looks like two Esrogim grown together, it's also Posul.

7

לבן
 ומנומר
 אתרוג כדור
 ויש אומרים אף התיום
 Like 2 אפרים grown together

8 The Braisa continues;
 אתרוג הבוסר רבי עקיבא פסול וחכמים מכשירין
 An Esrog in the Boser stage, which is an early stage of development and not yet ripe, is פסול according to ר' עקיבא, and Kosher according to the חכמים.

8

אתרוג הבוסר
 In the early stage of development and not yet ripe

רבי עקיבא פסול
 וחכמים מכשירין

9 רבה says that ר' עקיבא ר' שמעון ר' regarding מעשר;
 ר"ש פוטר את האתרוגים בקוטנן
 An Esrog is not obligated in Maaser until it is large and ripe. Rabbah understood both to have the same criteria - that it is not considered a פרי at the smaller stage of development. However, ר' אביי says that we cannot compare the two Halachos, because each has a different criterion. Regarding the mitzvah of מעשר, R' Akiva says Posul because it is not הדר. Regarding Maaser, R' Shimon says it is Potur because we learn from עשר תעשר את כל תבואת זרעך - כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה.
 At the point where it has seeds for planting.
 =====

9

REGARDING

מעשר אביי	רבה
we CAN'T compare the 2 הלכות	ר"ש פוטר את האתרוגים בקוטנן
EACH HAS different criteria	BOTH HAVE same criteria
אביי מניח	רבי עקיבא פסול
ר' שמעון פוטר	It's NOT הדר
עשר תעשר את כל תבואת זרעך	
כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה	

NOT considered פרי

- 10 The *ברייתא* continues to discuss the *גמרא*.
 גדלו בדפוס ועשאו כמין בריה אחרת פסול -
 If the *אתרוג* was placed in a mold while it was growing, and it grew looking like something other than an *אתרוג*, it's פסול.
רבא clarifies,
 אבל כברייתו כשר -
 If the mold made the *אתרוג* look like an *אתרוג*, it is Kosher.

10

גדלו בדפוס
Was grown in a mold

ועשאו כמין בריה אחרת
Looking like something other than an אתרוג

פסול

אמר רבא...
 אבל כברייתו כשר

- 11 Although this seems obvious, *רבא* is teaching us that if the mold made the *אתרוג* grow in such a way דפי דפי דפי, that the natural ridges and grooves were more exaggerated like a water wheel with boards protruding out from the center, it is still a valid *אתרוג*.
 =====

11

דעבידא דפי דפי
דפי דפי דפי is teaching us...

Like a water wheel

ואתרוג כשר!

- 12 The *תורה* next discusses another case of *חסר* - a defective *אתרוג*. The *Mishnah* had said;
 ניקב וחסר כל שהוא פסול -
 However, the *Gemara* relates
 ר' חנינא מטביל בה ונפיק בה -
 He would eat from it, and use the rest. The *Gemara* answers;
 כאן ביו"ט ראשון
 כאן ביו"ט שני
 On the first day of *Sukkos* it is *Posul*, because it must be whole. *Rashi* explains;
 On the first day the *Mitzvah* is *מזן התורה*, and the *Posuk* says;
 ולקחתם לכם ביום הראשון -
 It must be complete - not *חסר* -
 On the second day the *Mitzvah* is only *מדרבנן* - therefore, *חסר* is Kosher.

12

ניקב
 וחסר כל שהוא פסול
 He would EAT from it, and use the rest?

מטביל בה ונפיק בה? ←

פסול

↓

כאן ביו"ט ראשון
 ולקחתם לכם ביום הראשון
 ובאין לקיחה תמה

כאן ביו"ט שני
 מזבין
 מזבין is Kosher

13 Now, what about a case of שנקבוהו עכברים - Mice ate from it?

In the first version;

אמר רב אין זה הדר

It is Posul because it is not הדר. This is even on the second day when there is no problem of חסר. It cannot be compared to the case of ר' חנינא where a person ate from it, because שאני עכברים דמאיסי - when a mouse ate from it, it becomes repulsive. In the second version;

אמר רב זה הדר -

It is Kosher on the second day when there is no problem of חסר, because it's not worse than when a person ate from it, and is still considered הדר.

=====

13

WHAT ABOUT אתרוג שנקבוהו עכברים?

FIRST VERSION

אמר רב

אין זה הדר

Even on the
SECOND day

לאני עכברים דמאיסי

SECOND VERSION

אמר רב

זה הדר

It's NOT worse than
when a person
ate from it

14 The Gemara continues to discuss the משנה.

והירוק ככרתי

ר' מאיר מכשיר

- ור' יהודה פוסל

An אתרוג that is as green as a leek is valid according to ר' מאיר, and invalid according to ר' יהודה.

שיעור אתרוג הקטן

ר"מ אומר כאגוז

רבי יהודה אומר כביצה

The minimum size of an אתרוג according to ר' מאיר is that of a walnut. ר' יהודה says it must be at least the size of an egg.

Regarding both Halachos, the Gemara earlier on דף ל"א explained that the reason of R' Yehuda is not because of הדר, but because at this stage it is not a פרי.

=====

14

והירוק ככרתי

ור' יהודה
פוסל

ר' מאיר
מכשיר

שיעור אתרוג הקטן

רבי יבוצק
At this stage
it's not a פרי

ר' יהודה אומר
כביצה

ר' מאיר אומר
כאגוז

15 The final Halachah in the משנה at the end of דף ל"ד was; ובגדול כדי שיאחז שנים בידו דברי ר' יהודה ורבי יוסי אומר אפילו אחד בשתי ידיו R' says the maximum size of an אתרוג is the size that a person could hold two of them in one hand. ר' יוסי says even if it is so large that this one Esrog must be held with two hands, it's Kosher. The Gemara relates that עקיבא ר' once came to Shul, and his אתרוג was so large he had to carry it on his shoulder. ר' יהודה says this does not refute my opinion that an אתרוג may not be so large, because the colleagues of עקיבא ר' at the time told him הדר - this is not הדר
=====

15 ובגדול...
 רבי יוסי אומר אפילו אחד בשתי ידיו
 כדי שיאחז שנים בידו דברי ר' יהודה

 !
 עקיבא ר' once came to Shul...
 ואתרוגו על כתפו!
 His אתרוג was so large
 Colleagues of עקיבא ר' told him...
 אין צד צדו

16 משנה the זאגט אין אוגדין את הלולב אלא במינו דברי רבי יהודה R' Yehuda says that we must bind the species together only with its own kind, such as pieces of לולב or הדסים, or ערבות. רבי מאיר אומר אפילו בחוט במשיחה R' Meir holds that we may bind it even with thread or string of any material. אמר רבי מאיר מועשה באנשי ירושלים שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות של זהב In support of his opinion, R' Meir relates that the people of Yerushalaim would bind their Lulavim with threads of gold. - אמרו לו במינו היו אוגדין אותו מלמטה They answered him that they first bound it with its own kind below the gold wrappings. The gold was just decoration. רבא explains that R' Yehuda's reason for במינו is because he holds the לולב צריך אגד - and, as Rashi explains, the binding is part of the Mitzvah. Therefore, if you used another species, there would be five instead of the required four species, ועובר משום כל תוסף -

16 אין אוגדין את הלולב אלא במינו דברי רבי יהודה
 רבי מאיר אומר אפילו בחוט במשיחה
 אמר רבי מאיר מועשה באנשי ירושלים שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות של זהב
 לולב צריך אגד (רש"י)
 אף האגד מן המצוה
 If you used another species, there would be FIVE ועובר משום כל תוסף

 ✗
 אמרו לו במינו היו אוגדין אותו מלמטה

17 Rava says that even the ivy or the bark from the trunk of the palm tree is considered מינו - the same species as the Lulav, according to R' Yehuda. Rava derives this from a ברייתא where ר' יהודה says; אין סוכה נוהגת אלא בד' מינים שבלולב - The סכך must be from one of the four species of the Mitzvah of לולב. R' Yehuda derives this from a וחומר קל, and interprets the Posuk in Nechemyeh צאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמון ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות לעשות סוכות ככתוב As follows: עלי זית ועלי עץ שמון - for the walls - And עלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות - for the סכך.

17 *Rava says...*
 IVY or the BARK from the palm tree is considered מינו
ברייתא:
ר' יהודה says;
 אין סוכה נוהגת אלא בד' מינים שבלולב
 צאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמון
 ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות
 לעשות סוכות ככתוב
 Walls עלי זית ועלי עץ שמון
 ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות
 לעשות סוכות ככתוב סכך

18 Now, the Mishnah above on ע"א ע"ד דף י"ד says; מסככין בנסרים דברי רבי יהודה - Boards can be used as סכך, according to ר' יהודה. The only one of the Four Species that could be used as boards, is the trunk of the palm tree. We see that it is treated just like the לולב.

18 THE MISHNAH ON ע"א ע"ד דף י"ד
 מסככין בנסרים
 דברי רבי יהודה
 The only one of the Four Species that could be used as boards, is the trunk of the palm tree
 We see that it is treated just like the לולב

19 The גמרא asks from a Braisa in which R' Yehuda discusses; סיככה בנסרים של ארז Boards of cedar used as סכך? And answers; מאי ארז הדס - The word ארז can also be referring to הדס, because עשרה מיני ארזים הן שנאמר 'אתן במדבר ארז שיטה והדס וגו' There are ten species of trees which fall under the general category of ארז, and הדס is one of them.

19 *ברייתא:*
ר' יהודה discusses;
 סיככה בנסרים של ארז?
 מאי ארז הדס!
 עשרה מיני ארזים הן
 אתן במדבר ארז שיטה והדס וגו'

